

Бојана Бјелица

Библиотека Матице српске
bjelicabojana15@gmail.com

050.488МЕЂАЈ

050.4:766

ВИЗУЕЛНИ ИДЕНТИТЕТ И ЛИКОВНО РЕШЕЊЕ КОРИЦА ЧАСОПИСА МЕЂАЈ 1981–2024

Сажетак: Први број часописа *Међај* објављен је 1981. године и до данас непрекидно излази. У раду је анализирана промена визуелног идентитета часописа и изгледа корица од првог броја до данас. Анализирани су формат часописа, фонтови, распоред података на корицама, боје, илустрације и ликовни прилози. Наведени су и аутори, који су сарађивали на изради идејних решења, и уметници чије су се репродукције нашле на корицама. Циљ рада био је да се укаже на вредност часописа *Међај*, једног од симбола Ужица, али и прикаже важност графичке и ликовне опреме као сведочанства времена у коме је настао и у коме и даље траје.

Кључне речи: *Међај: часопис за књижевност, уметност и културу*, графичко обликовање, визуелни идентитет, Ужице.

Увод

Први број *Међаја: часописа за књижевност, уметност и културу* изашао је 17. јула 1981. године у издању Самоуправне интересне заједнице културе општине Титово Ужице и Народне библиотеке „Едвард Кардељ”. Назив је добио по једном крају тадашњег Титовог Ужица, а главни и одговорни уредник био је Момчило Петронијевић.¹ Од почетка је био замишљен као часопис који треба да презентује пре свега завичајне ауторе и теме, а затим и националне књижевнике и уметнике. Ова идеја одржала се до данас. При покретању часописа, најављено је да ће излазити два пута годишње, али тај ритам излажења није био сталан, већ је варирао од једног до четири броја годишње.²

¹ Момчило Петронијевић (1932–2017), песник и културни радник.

² Биљана Ристовић и Гордана Бацотић, „Библиографија часописа *Међај*” у *Сусрећии библиографа у сјомен др Георгија Михаиловића*, уредник Гордана Ђилас (Инђија: Народна библиотека „Ђорђе Натошевић”, 2022 [шт. 2023]), стр. 279.

Периодичност излажења се усталила 2005. године, од када *Међај* излази тромесечно. До тада је излазио: од 1981. два пута годишње; од 1986. четири пута годишње; од 1992. два пута годишње; од 1995. три пута годишње. Има година када је изашао само једном за текућу годину (2003, 2004).³ Од свог настанка имао је 10 уредника и 124 броја. Часопис је од првог броја штампан ћирилицом, формата В5 (24x17 cm). Најзаступљенији су радови из књижевности, затим из архитектуре и уметности. Илустрације прате текстове унутар часописа и у већини бројева су обавезан део корица.

Издавачи *Међаја* временом су се мењали. У првим годинама излажења (бројеви 1–5) издавачи су Самоуправна интересна заједница и Народна библиотека „Едвард Кардељ” из Ужица. Народна библиотека самостално издаје часопис од броја 6 до броја 19, када се као издавач појављује Културно-просветна заједница Титово Ужице. Од броја 42 (1998) *Међај* издаје Арт: друштвено предузеће за приказивање филмова, културу, просвету и уметност из Ужица, а од 2003. године (број 53) до данас Народна библиотека Ужице.

Највећи број часописа штампан је у Ужицу, затим у Краљеву, Пожеги и Београду. У штампарији „Димитрије Туцовић” Титово Ужице (бројеви 1–18); од бр. 19 (1989) штампарија „Вести”, Титово Ужице; од бр. 21/22 (1989) „Димитрије Туцовић”, Титово Ужице; од бр. 36 (1996) „Рујно”, Ужице; од бр. 37 (1996) „Димитрије Туцовић”, Ужице; од бр. 40 (1997) „Дуга”, Краљево; од бр. 42 (1998) „Рујно”, Ужице; од бр. 46 (2000) „БМГ-штампарија”, Ужице; од бр. 48 (2000) „Рујно”, Ужице; од бр. 50 (2001) „Братис”, Ужице; од бр. 51 (2002) „Дуга”, Адрани; од бр. 53 (2003) „Графичар”, Ужице; од бр. 87/88 (2013) „Графос”, Пожега; од бр. 89/90 (2013) „Графичар”, Севојно; од бр. 93/95 (2015) „Жиравец”, Пожега; од бр. 96 (2015) „Графичар”, Ужице; од бр. 116 (2021) „Гласник”, Београд; од бр. 120/121 (2022) до данас „Графичар”, Ужице.

Континуитет излажења од више од 40 година, омогућава увид у промене уређивачке политике, али и садржаја и изгледа *Међаја*. У раду су објашњени и анализирани основни елементи

³ Биљана Ристовић и Гордана Бацотић, „Библиографија часописа *Међај* (1981–2020)”, *Међај* бр. 117 (2021): 9.

графичког обликовања корица и њихове промене током година излажења. Анализирани су формат, фонтови, распоред података на корицама, боје као и сликовни прилози, а наведени су и аутори који су сарађивали на изради идејних решења. Наведене су и промене изгледа наслова часописа и организације текста на корицама. Истраживање је урађено на физичким примерцима часописа *Међај*, који се чувају у Библиотеци Матице српске и дигиталној грађи на сајту Народне библиотеке Ужице.⁴

Графичко и ликовно обликовање корица часописа *Међај* 1981–2024.

„Корице као спољашњи ликовни и заштитни део књижног/часописног блока требало би да буду 'плакат културне и идеолошке природе, а не трговачке пропаганде'. [...] Корице код часописа са ликовним садржајем обликују се типографским умећем, 'култивисаним укусом' и ликовним прилозима чија је симболика најчешће везана за садржај броја или носећег текста”.⁵ Иако се акценат, код стручних часописа, првенствено ставља на садржај, а затим на форму, уредници *Међаја* су се придржавали основне идеје графичког дизајна корица и уравнотеженим распоредом елемената на корицама,⁶ избором боја и облика слова наслова и одабиром илустрација настојали да од првог броја визуелно привуку читаоце, а затим им пруже стручне и квалитетне садржаје.

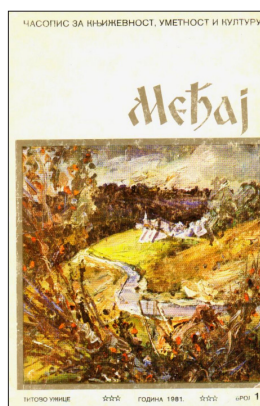
У прве две године излажења, корице часописа *Међај* су илустроване. Илустрације заузимају централни део корица, ћирилични наслов је у горњој левој половини, облик слова подсећа на стару српску ћирилицу и одише традицијом. Фонтови имају важну улогу у комуникацији са читаоцима па слова наслова треба да буду јасна и читка и да тоном одговарају дизајну корица. Ово је испоштовано код дизајна првог логотипа *Међаја*. Наслов прати и поднаслов (часопис за књижевност, уметност и културу), који је

⁴ Народна библиотека Ужице, „Међај” <https://www.biblioteka-uzice.rs/medjaj/> (где су дигитализовани бројеви до 2019. године, а садржај се свакодневно допуњава).

⁵ Миле Грозданић, *Пути до књије* (Београд: Публикум, 2007), 289.

⁶ Види и: Dragan Marković, Dragan Cvetković, *Osnovi grafičkog dizajna* (Београд: Univerzitet Singidunum, 2009), 35.

дат мањом градацијом у односу на наслов, словима без серифа.⁷ Подаци о месту издавања, години и броју наведени су на дну коричног листа. За ликовно решење корица задужен је био Драгић Петровић-Медош,⁸ а на корицама првог броја из 1981. године налазе се репродукције његових слика *Мојив са Кадињаче I* (на предњим) и *Мојив са Кадињаче II* (на задњим корицама). Корице другог броја илустроване су детаљима мозаика аутора Петра Мазева,⁹ а на корицама трећег, четвртог и петог броја су фотографије *Сјоменика Даринки Радовић и кћеркама* у Тополи (број 3), дело аутора Анте Гржетића; *Сјомен-џарк дорбе и њобеге* у Чачку (број 4), аутора Богдана Богдановића и *Сјоменик норвешким инјернирцима* у Горњем Милановцу (број 5), аутора Жике Максимовића.

Слика 1: Изглед корица првог броја часописа *Међај*

Од броја 6 (1983) на место главног уредника долази Слободан Радовић,¹⁰ а на место ликовног уредника Обрад Б. Јовановић.¹¹ Промене уредника *Међаја* доносе и промене у изгледу

⁷ Санс-серифни (фр. *sans-serif*) или безсерифни фонт је типографски назив за фонт који нема додатке (серифе) на крајевима линија словног знака. (Види и: Илија Кнежевић, „Klasifikacija tipografskih pisama” <https://www.tipometar.org/rojmovnik/Klasifikacija/IndexLat.html> (приступљено 8. 6. 2024).

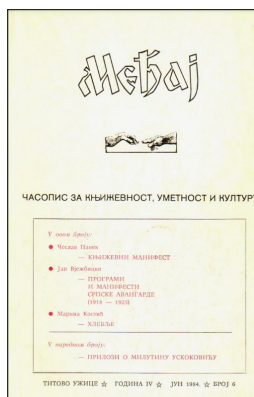
⁸ Драгић Петровић Медош (1934–2023), ужички сликар.

⁹ Петар Мазев (1927–1993), македонски сликар.

¹⁰ Слободан Радовић (1937), књижевни историчар, управник Народне библиотеке Ужице, у неколико мандата, у периоду 1976–2002.

¹¹ Обрад Б. Јовановић (1949–2019), академски сликар, професор на Учитељском факултету у Ужицу.

корица. Наслов остаје у горњој половини корица, сада центриран, истог облика, али са означеним контурама слова. Илустрације су замењене кратким садржајем и најавом текстова следећег броја. Испод садржаја, наведени су нумерички подаци. Једина илустрација на корицама је вињета¹² која поред естетске функције визуелно раздваја податке.

Слика 2: Изглед корица шестог броја часописа *Међај*

Оваква пракса настављена је до 19. броја *Међаја* (1989) када уредништво преузима Светислав Басара¹³ (одговорни уредник је Илија Мисаиловић),¹⁴ а дизајн и техничко уређење је поверено Радомиру Верговићу.¹⁵ Нови уредници враћају илустрације на корице *Међаја*, мењају типографију и позицију наслова који је постављен или вертикално или у доњем делу. Наслов је дат нежнијим, заобљеним, танким и дебелим линијама са изразито наглашеним контрастом. Поднаслов је као и до сада дат верзалним словима,¹⁶ али серифним фонтом. Од овог броја, наслов прати и година излажења која се као део наслова, задржала до 2009. године. Илустрације на корицама, ако тематски не прате часопис,

¹² Вињета – украс употребљаван у старијим књигама који се већином састојао од орнамената, али и од фигуративних и алегоричких мотива. Вињете су се у књигама раније често штампале као завршетак поглавља. Види у: Hejjo Klajn, *Mali leksikon štamparstva i grafike* (Beograd: Jugoslavija, 1975), 195.

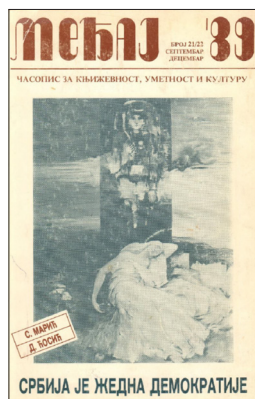
¹³ Светислав Басара (1953), књижевник и колумниста.

¹⁴ Илија Мисаиловић (1942), професор, географ.

¹⁵ Радомир Верговић (1939), сликар.

¹⁶ Верзал (lat. *versus*) велика почетна слова.

онда су везане за Ужице и ужички крај. Тако је на предњим корицама броја 19 гравура ужичке тврђаве, из 1737. године, а на задњим репродукција дрвореза кнеза Лазара, непознатог аутора из 17. века. Корице 20. броја су илустроване грбом Србије (из *Стѐматѡѡфрафије* Христифора Жефаровића) и прате текст Павла Зорића (*Вечна ѡприсуѡиностѡ Косова – избор ѡресама*), поводом обележавања 600 година Боја на Косову. Још једна свеска часописа изашла је 1989. године и то као први двоброј (бројеви 21/22) *Међај*. На корицама овог двоброја нашла се репродукција слике Радомира Верговића. Ово је уједно и први тематски број *Међаја*, а посвећен је Добраци Ћосићу.

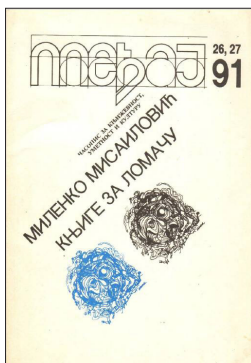

Слика 3: Изглед корица двоброја 21/22 часописа *Међај*

Следеће године *Међај* излази као троброј (бројеви 23, 24 и 25), а изглед корица се мења. Централни део заузима наслов, дат серифним писмом, црном бојом на белој подлози и у два реда, нумерички подаци, дати мањом градацијом, прате наслов. Истим фонтом дат је и поднаслов испод којег је илустрација. Овакав, тзв. типографски тип корица, где је наслов у првом плану и заузима највећи део корица, делује једноставно и директно, а оствареним контрастом, између боје слова и подлоге, привлачи пажњу.

Од 1991. године (двоброј 26/27) *Међај* мења изглед корица и наслова. Логотип наслова је са танким линијама (контурама) и словима без серифа. Наслов је центриран у горњем делу корица, уоквирен и изгледом делује као да конструкција логотипа није завршена. Поднаслов и нумерички подаци о броју и години изла-

жења прате наслов, наведени су црном бојом, арапским бројевима. Од овог двоброја на корицама се налазе и имена заступљених аутора или оних којима су посвећени тематски блокови у *Међају*. Навођење имена аутора на корицама се задржава до 2005. године (двоброј 57/58). На овај начин уредништво потврђује да је акценат *Међаја* првенствено на прилозима тј. садржају и ауторима који су у њему заступљени.

Слика 4: Изглед корица двоброја 26/27 часописа *Међај*

Овакво заглавље и логотип наслова се најдуже задржавају на корицама *Међаја*, до 2014. године, уз мања одступања у боји и положају на корицама, а илустрације се из броја у број мењају. Аутори илустрација на корицама *Међаја* (од броја 26/27 до 34) су Влада Маренић,¹⁷ Радомир Верговић и Кристинка Мисаиловић.¹⁸

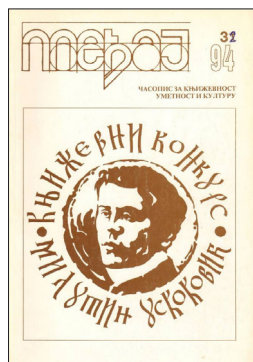
Одлуком редакције *Међаја* и Културно-просветне заједнице, године 1993. установљена је књижевна Награда „Милутин Ускоковић” за најбољу необјављену причу на српском језику.¹⁹ Број 32, из 1994. године, први је тематски број посвећен овом конкурс. Три награђене приче и седам похваљених прича штампају се у

¹⁷ Владимир Маренић (1921–2010), професор, сликар и сценограф.

¹⁸ Кристинка Мисаиловић (1967), професор на Педагошком факултету у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу.

¹⁹ Биљана Ристовић, Гордана Бацотић, „Библиографија часописа *Међај*”, *Сусрећи библиографа у сјомен др Георгија Михаиловића*, уредник Гордана Ђилас, 275–282. Инђија: Народна библиотека „Ђорђе Натошевић”, 2022 [шт. 2023], стр. 278.

тематским бројевима *Међаја*²⁰ који излазе једном годишње. На корицама се налази лого за Награду „Милутин Ускоковић”, аутора Радомира Верговића. Ова пракса задржала се до данас.

Слика 5: Изглед корица 32. броја часописа *Међаја*

Драган Јовановић Данилов²¹ долази на место главног уредника од броја 35, 1995. године, за уређење часописа задужен је Светислав Басара, а за дизајн корица Радомир Верговић (до 2003). Промена главног уредника не доноси велике промене на корицама *Међаја*, осим боје наслова. У зависности од илустрације на корицама, боја се мења, а слова су повремено дата само са контурама или у негативу. На корицама *Међаја* (до броја 43 из 1999) илустрације не заузимају целу површину и остављају места за навођење имена заступљених аутора.

Од 2000. године и броја 46, корице *Међаја* одликују се богаатијим колоритом и интензивнијим бојама, наслов чешће мења положај (повремено је постављен вертикално, уз десну ивицу или заузима централно место), задржавајући фокус и пажњу читаоца. У наредном периоду (до 2014. године) нема већих одступања у графичком обликовању корица *Међаја* иако се уредништво често мењало. Од 2003. Зоран Тешић,²² главни и одговорни уредник и Драган Јовановић Данилов, уредник; Миомир Милинковић²³

²⁰ Исто.

²¹ Драган Јовановић Данилов (1960), српски песник, есејиста, прозни писац.

²² Зоран Тешић (1952–2010), директор библиотеке у Ужицу 2003–2009.

²³ Миломир Милинковић (1948), књижевник, професор на Учитељском факултету у Ужицу.

(уредник од двоброја 55/56, 2005. до броја 72, 2009);²⁴ од броја 72, 2009. године, главна и одговорна уредница је Анђа Бјелић;²⁵ од броја 73 исте године, главна уредница је Мирјана Стакић;²⁶ двоброј 87/88 из 2013. године уређује Раде Вучићевић,²⁷ а глави и одговорни уредник је Иван Ршумовић;²⁸ од двоброја 89/90 исте године главни и одговорни уредник је Драгиша Станојчић,²⁹ а часопис уређује Раде Вучићевић. Илустрације (уметничке репродукције) заузимају централни или горњи део површине корица, док је боја позадине усклађена са илустрацијом или дата комплементарном³⁰ бојом у односу на боју наслова како би се нагласио контраст читаве композиције (нпр. корице двоброја 57/58 из 2005).

Од броја 39 (1997) до 89/90 (2013), на корицама се налазе репродукције радова уметника (Драган О. Јовићевић, Обрад Јовановић, Михаило Миловановић, Зоран Настић, Пеђа Милосављевић, Петар Лубарда, Драган Димић, Радомир Верговић, Јелена Тијанић Савић, Маја Обрадовић Драган Јовановић Мацола) или репродукције радова са ликовних манифестација које су у том тренутку актуелне (Графички бијенале „Сува игла”, изложба „Они који долазе”, „Ужички регионални салон”...).³¹ Још једна манифестација којој је посвећена пажња у *Међају* је Републичка смотре рецитатора Србије „Песнице народа мог”, одржана у Ужицу 1999. године. На корицама овог броја је, као илустрација, лого манифестације.

²⁴ Биљана Ристовић, Гордана Бацотић, „Библиографија часописа *Међај* (1981–2020)”, *Међај*, бр. 117 (2021): 14.

²⁵ Анђа Бјелић (1960), библиотекар НБУ, заменик директора 2007–2009, в.д. директора 2003, 2009–2010. и директор 2010–2013.

²⁶ Мирјана Стакић (1973), професор педагогије на Учитељском факултету у Ужицу.

²⁷ Раде Вучићевић (1956), књижевник.

²⁸ Иван Ршумовић (1972–2013), књижевник, библиотекар и директор Народне библиотеке Ужице од фебруара до јуна 2013.

²⁹ Драгиша Станојчић (1949–2020), професор, директор Народне библиотеке Ужице 2013–2018.

³⁰ Комплементарне су оне боје које у кругу боја леже једна насупрот другој. Тако је црвеној боји комплементарна зелена, плавој наранџаста, а жутој љубичаста. Слободан Недељковић, Миодраг Недељковић, *Графичко обликовање и његово* (Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1998), 105.

³¹ Биљана Ристовић, Гордана Бацотић, „Библиографија часописа *Међај* (1981–2020)”, *Међај*, бр. 117 (2021): 19.

Слика 6: Изглед корица часописа *Међај* (број 46, двоброј 57/58 и двоброј 85/86)

Значајна промена у графичком обликовању часописа настала је доласком Зорана Јеремића³² на место уредника (двоброј 91/92 из 2014). Од овог двоброја за изглед часописа задужен је графички дизајнер Атила Капитањ.³³ Часопис *Међај* се визуелно потпуно мења и добија нов, модеран излед. Промењен је фонт наслова, слова су без серифа, са широким линијама па логотип ствара осећај моћи и доминације. У горњем левом углу налази се слово М у негативу, на црвеној подлози, наслов је дат у наставку, а испод наслова су поднаслов и нумерички подаци. Комбинацијом боја (црвена, бела и црна)³⁴ привлачи се пажња читаоца, заглавље делује врло ефектно, најављује „ново доба” *Међаја*, а и данас се налази на корицама. Бројеви посвећени Награди „Милутин Ускоковић” не мењају изглед корица, осим заглавља које мења боју, у зависности од боје логотипа, или је дато у негативу.

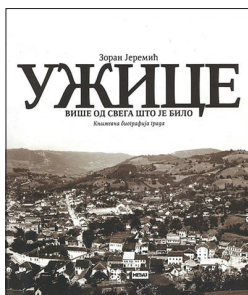
Слика 7: Изглед корица двоброја 91/92 часописа *Међај*

³² Зоран Јеремић (1965), књижевник и публициста.

³³ Атила Капитањ (1970), графички дизајнер, редовни професор на Академији уметности у Новом Саду.

³⁴ Udruženje grafičkih dizajnera (Srbija), „Psihologija boja”, види на: <https://udruzenjegrafičkihdizajnera.rs/psihologija-boja/> (приступљено 8. 6. 2024).

У овом периоду (од 2014. године до данас) *Међај* наставља да излази као двоброј и троброј. Опрема ових издања разликује се од бројева претходних година па се они могу посматрати и као посебни бројеви или монографски темати *Међаја*. Први од њих је троброј из 2018. године, назван *Небески кључеви: избор из њесништва ужичкој краја од XIII до XXI века*. У црно-беле корице уклопљена је ведута ужичке тврђаве испод које је наслов и податак о приређивачу. Графички дизајн овог троброја поверен је Радомиру Богдановићу. Следеће године изашла су још два тематска броја. Први је посвећен Нађи Теших (број 108), са њеном црно-белом фотографијом на корицама *Међаја*. Графички дизајнер је Мирослав Верговић.³⁵ Други је двоброј (110/111), тј. посебно издање часописа *Међај*, са насловом *Ужице – више од свега што је било*. За разлику од претходних бројева овај темат је са тврдим корицама. На корицама је панорамски приказ Ужица, аутор и наслов су наведени у горњем делу, а читаве корице, дате у смеђим тоновима, доносе носталгичан осећај и савршено прате тему. Графички дизајнер корица је Атила Капитањ.

Слика 8: Изглед корица посебног издања часописа *Међај* (двоброј 110/111)

Наредне године доносе тематске бројеве посвећене Љубомиру Симовићу (број 112/113 из 2020), Светиславу Басари (број 118 из 2021), Гојку Тешиху (број 119) и Миленку Мисаиловићу (број 120/121 из 2022. године). Као илустрације на корицама темата *Међаја*, који су посвећени значајним уметницима или књижевницима, искоришћене су њихове црно-беле портретне

³⁵ Мирослав Верговић (1972), академски сликар.

фотографије, што је чест случај када је садржај часописа (или књиге) биографски. Фотографије које се најчешће користе (а то је случај и у *Међају*) јесу оне где особа гледа у камеру, те се на тај начин ствара осећај повезаности са читаоцем. Боје оваквих корица су ненаметљиве и делују озбиљно.

Слика 9: Изглед корица бројева (112/113, 119 и 120/121) часописа *Међај*

Поводом 40 година излажења часописа *Међај* урађена је библиографија чланака часописа 1981–2020. и објављена у броју 117. Заглавље корица остаје исто, централни део заузима наслов, а доњи део корица илустрацију (избор корица досадашњих бројева). Дизајн потписује Јелена Панић.

Закључак

На основу прегледаних бројева *Међаја: часописа за књижевност, уметност и културу*, у периоду од 1981. до 2024. године, евидентне су промене у изгледу корица, распореду података и типографији наслова. У почетним годинама излажења промене су чешће, што није реткост и објашњава се „тражењем визуелног идентитета” часописа. Тако је до двоброја 26/27, из 1991. године, *Међај* променио четири логотипа, и исти број стилова распореда елемената на корицама. Од овог двоброја типографија наслова се усталила и користила до 2014. године. Са двобројем 91/92 (2014) видљива је значајнија промена у обликовању часописа који добија модернији и савременији изглед, чести су тематски бројеви као и посебна издања.

Оно што је заједничко за све бројеве *Међаја* јесте да је при обликовању корица остварен принцип једноставности. Коришћена су највише два различита писма и три боје, па је тако пажња читалаца увек прво усмерена на тежиште или доминанту корица³⁶ (у овом случају наслов). Корице су без сувишних елемената, хармоничне и угодне за око, а дизајном се уклапају у тему о којој часопис говори.

Захваљујући доброј уређивачкој политици, уз учешће сликара и/или графичких дизајнера у графичком обликовању, *Међај* је израстао у квалитетан, препознатљив и цењен часопис. Традиција дужа од четрдесет година непрекидног излагања, доказује његову важност и говори о његовој актуелности. *Међај* сведочи о књижевности, историји и култури првенствено ужичког краја, али је био и остао активан учесник књижевног живота наших простора. Веома је важно да се сачува, заштити и презентује на начин на који то заслужује. Дигитализацију грађе свакако треба наставити у правцу допуњавања са прескоченим и актуелним бројевима како би у сваком тренутку био доступан широком кругу читалаца.

У години када је град Ужице проглашен за Престоницу културе Србије, на овај начин подсећамо на значај *Међаја*, једног од његових симбола.

Литература

1. Грозданић, Миле. *Пути до књије*. Београд: Публикум, 2007.
2. Klajn, Heijo. *Mali leksikon štamparstva i grafike*. Београд: Jugoslavija, 1975.
3. Knežević, Ilija, „Klasifikacija tipografskih pisama” доступно на: <https://www.tipometar.org/pojmovnik/Klasifikacija/IndexLat.html> (приступљено 8. 6. 2024).
4. Marković, Dragan i Cvetković Dragan. *Osnovi grafičkog dizajna*. Београд: Univerzitet Singidunum, 2009.

³⁶ Свака типографска композиција у правилу има своје оптичко тежиште или доминанту. То је или најважнији дио текста или неки графички елемент који служи за привлачење пажње. Видети у: Franjo Mesaroš, *Tipografski priručnik* (Zagreb: Grafički obrazovni centar, 1985), 166.

5. Mesaroš, Franjo. *Tipografski priručnik*. Zagreb: Grafički obrazovni centar, 1985.
6. Недељковић, Слободан и Недељковић Миодраг. *Графичко обликовање и његово*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1998.
7. Ристовић, Биљана и Бацотић Гордана, „Библиографија часописа *Међај*” у *Сусрећу дигиталног у савременом др Георгија Михаиловића*, уредник Гордана Ђилас, 275–282. Инђија: Народна библиотека „Ђорђе Натошевић”, 2022 [шт. 2023].
8. Ристовић, Биљана и Бацотић Гордана. „Библиографија часописа *Међај* (1981–2020)”. *Међај*, бр. 117 (2021): 415.
9. Udruženje grafički dizajnera (Srbija), „Psihologija boja” dostupno na: <https://udruzenjegrafickihdizajnera.rs/psihologija-boja/> (приступљено 8. 6. 2024).

Visual Identity and Artistic Design of *Međaj* Magazine Cover, 1981–2024

Summary: The first issue of *Međaj* magazine was published in 1981 by the Self-Managing Communities of Interest for Culture of the Municipality of Titovo Užice and the Public Library “Edvard Kardelj”; and is still being published. In the year when the City of Užice has been declared the National Capital of Culture, this paper aims to point to the importance of *Međaj*, one of its symbols. The paper analyzes changes in the visual identity of the magazine and the cover design from the first issue to the present day. The magazine format, fonts, arrangement of information on the cover, colours, illustrations, and artworks are analyzed. Authors who collaborated on conceptual solutions and artists whose reproductions were on the cover are also mentioned.

Keywords: *Međaj: Journal of Literature, Art, and Culture*, graphic design, visual identity, Užice.

Примљен рукопис: 30. 6. 2024.

Исправке рукописа: 11. 10. 2024.

Прихваћен за објављивање: 15. 10. 2024.